

๓

การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี

นายเชียวชาญ โสมขันเงิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2527

ISBN 974 - 563 - 183 - 3

009759

I 16547918

A CONTENT ANALYSIS OF CITIZENSHIP CHARACTERISTICS

IN THE ELEMENTARY CURRICULUM B.E. 2521

AT THE PRATHOM SUKSA 1-2 LEVEL

Mr. Cheowchan Somkhunngun

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partical Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี
 โดย นายเชี่ยวชาญ โสมขันเงิน
 ภาควิชา บริหารการศึกษา
 อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สวัสดิ์ จงกล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....*สุเมธ งาม*.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....*สุเมธ งาม*.....ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สงัด อุทรานันท์)

.....*อ.สวัสดิ์ จงกล*.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วไลรัตน์ บุณสวัสดิ์)

.....*อ.บุญมี เจริญสุข*.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เจริญสุข)

.....*อ.สวัสดิ์ จงกล*.....กรรมการ
 (อาจารย์สวัสดิ์ จงกล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เกี่ยวกับลักษณะความเป็น
พลเมืองดี

ชื่อ นายเชียวชาตุ โสมขันเงิน

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สวัสดิ์ จงกล

ภาควิชา บริหารการศึกษา

ปีการศึกษา 2527

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ว่า เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดี
ไว้อย่างไร และมากน้อยเพียงใด

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อพิจารณารวบรวม
ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นำผลที่ได้เข้าร่วมประชุมปรึกษา
กับคณะอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์ จำนวน 31 คน ได้ลักษณะ
ความเป็นพลเมืองดี 36 ลักษณะ แล้วจึงนำไปเป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่ง
พฤติกรรมที่พึงมีเป็น 3 ประเภท คือ พฤติกรรมที่พึงมีต่อตนเอง พฤติกรรมที่พึงมีต่อ
ผู้อื่น และพฤติกรรมที่พึงมีต่อสิ่งแวดล้อม และแบ่งประเภทของเนื้อหาสาระ เป็น 7
ประเภท คือ ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา ความคิดรวบยอด หลักการ
การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ ความสามารถและทักษะทางกาย เจตคติและค่านิยม
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 คู่มือครูและแผนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ปรากฏในทุกแหล่งข้อมูล รวมทั้งสิ้น 1,283 ครั้ง ซึ่งปรากฏในแหล่งข้อมูล ดังนี้

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 150 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.70

คู่มือครูและแผนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 469 ครั้ง ร้อยละ 36.55

คู่มือครูและแผนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 664 ครั้ง ร้อยละ 51.75

และปรากฏในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ดังนี้

กลุ่มทักษะ จำนวน 343 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 26.73

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จำนวน 656 ครั้ง ร้อยละ 51.13

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จำนวน 185 ครั้ง ร้อยละ 14.42

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ จำนวน 99 ครั้ง ร้อยละ 7.72

2. ลำดับของลักษณะความเป็นพลเมืองดี จากแหล่งข้อมูลทุกรายการ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 10 ลำดับแรก ดังนี้ คือ รักษาระเบียบวินัย มีความสามัคคี ความมีเหตุผล ความกล้าหาญและอดทน ความรับผิดชอบ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสติสัมปชัญญะ เป็นสุภาพชน และมีความขยันหมั่นเพียร

3. ลักษณะที่ไม่ปรากฏเลยในทุกแหล่งข้อมูล คือ กระตือรือร้นและมุ่งอนาคตกับ กระตือรือร้น สนใจ และมีส่วนร่วมทางการเมือง

4. ประเภทของเนื้อหาสาระ ที่บ่งบอกลักษณะความเป็นพลเมืองดี ปรากฏในประเภทที่ 6 (ความสามารถและทักษะทางกาย) มากที่สุด จำนวน 373 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.07 ซึ่งเรียงตามลำดับความถี่ได้ดังนี้

- 1) ความสามารถและทักษะทางกาย (373 ครั้ง หรือร้อยละ 29.07)
- 2) การแก้ปัญหา (274 ครั้ง หรือร้อยละ 21.36)
- 3) หลักการ (263 ครั้ง หรือร้อยละ 20.50)
- 4) เจตคติและค่านิยม (135 ครั้ง หรือร้อยละ 10.52)
- 5) ความคิดรวบยอด (103 ครั้ง หรือร้อยละ 8.03)
- 6) การคิดสร้างสรรค์ (76 ครั้ง หรือร้อยละ 5.92)
- 7) ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา (59 ครั้ง หรือร้อยละ 4.59)

5. พฤติกรรมของลักษณะความเป็นพลเมืองดี ปรากฏในพฤติกรรมที่พึงมีต่อตนเองมากที่สุด จำนวน 716 ครั้ง หรือร้อยละ 55.81 รองลงมาคือ พฤติกรรมที่พึงมีต่อผู้อื่น 409 ครั้ง หรือร้อยละ 31.88 และปรากฏในพฤติกรรมที่พึงมีต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด จำนวน 158 ครั้ง หรือร้อยละ 12.31

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title : A Content Analysis of Citizenship
Characteristics in the Elementary
Curriculum B.E. 2521 at the Prathom
Suksa 1 - 2 Level

Name : Mr. Cheowchan Somkhunngun

Thesis Advisor : Mr. Swat Chongkol

Department : Educational Administration

Academic Year : 1984

ABSTRACT

Research Objective

The main objective of this study is to analyze the content of the Elementary School Curriculum B.E. 2521 at the Prathom Suksa 1 - 2 level with a view to find out how it embraces desirable citizenship characteristics.

Research Method

The researcher studied texts, thesis, researches and other publications concerning desirable citizenship characteristics. The elements of desirable citizenship characteristics were considered by 31 wellknown expert in social studies. Finally 36 citizenship characteristics were indentified and used as this research variables. As well, the citizenship characteristics were classified into three kinds of behaviors as (a) towards oneself, (b) towards other people, and (c) towards the environments.

7

Furthermore there were seven classifications of the type of content used in this research to analyze curriculum materials i.e. factual information and verbal knowledge, concepts, principles, problem solving, creativity, skills, and attitude and values. The curriculum, teachers' guides and instructional plans at the Prathom Suksa 1 - 2 level were used as the sources of information to be analyzed.

The statistics employed were frequency, mode, and percentage.

Research findings

1. The desirable citizenship characteristics appeared in all data sources were 1,283 times. Out of this, 150 times or 11.70 % appeared in Elementary School curriculum B.E. 2521, 469 times or 36.55 % in Prathom Suksa 1 teachers' guides and instructional plans and 664 times or 51.75 % in Prathom Suksa 2 teachers' guides and instructional plans.

The citizenship characteristics that appeared in each curriculum group of experience were as follows : 343 times or 26.73 % in Tool Subject, 656 times or 51.13 % in Character Development, 185 times or 14.42 % Life Experiences, 99 times or 7.72 % in Work Oriented Experiences.

2. The first ten desirable citizenship characteristics appeared in order of priority in the data sources were disciplinary and orderly practice, agreement, reasoning competency bravery and fortitude, responsibility, sportsmanship, creative thinking, consistant self-consciousness, politeness, and diligence.

3. There were desirable citizenship characteristics that did not appear in any data sources namely, enthusiasm, and futuristic mindedness, and political awareness and participation.

4. The curriculum content that incorporated most the desirable citizenship characteristics was in psychomotor skill which showed 373 times or 29.07 %. All seven content categories appeared in order of priority are as follows.

- (1) psychomotor skill (for 373 times or 29.07 %)
- (2) problem solving (for 274 times or 21.36 %)
- (3) principle conceptualization (for 263 times or 20.50 %)
- (4) attitude and values (for 135 times or 10.52 %)
- (5) concepts (for 103 times or 8.03 %)
- (6) creativity (for 76 times or 5.92 %)
- (7) factual information and verbal knowledge (for 59 times or 4.59 %)

5. The desirable citizenship characteristics appeared most are behaviors towards oneself (716 times or 55.81 %). The next are behaviors towards other people (409 times or 31.88 %) and the last behaviors towards the environments (158 times or 12.31 %).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาจาก อาจารย์สวัสดิ์ จงกล อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้การแนะนำ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ รวมทั้งการให้กำลังใจอย่างดียิ่ง ตลอดจนรองศาสตราจารย์ ดร. สังกัด อุทรานันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญมี แพรยอก อาจารย์ ดร. นิพนธ์ ไทยพานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ และคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาบริหารการศึกษา ที่ได้กรุณาให้การแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้การแนะนำ และคำปรึกษา รวมทั้งขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. สุจิต เพ็ชรขอม ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องเอกสารเพื่อค้นคว้าในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณบรรณานิสิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์และพัฒนาลัทธิสุทร รุ่นที่ 20 ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนทั้งกำลังใจทรัพย์ และกำลังใจ ให้ผู้วิจัยดำเนินงานจนสำเร็จด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ ผู้ให้ชีวิต ให้การศึกษา และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

เชี่ยวชาญ โสมชันเงิน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
สารบัญตาราง	ร
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
วิธีดำเนินการวิจัย	12
ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิจัย	14
2 เอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของความเป็นพลเมืองดี	15
ลักษณะความเป็นพลเมืองดี	20
การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี	32
โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา	
พุทธศักราช 2521	36
ข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา	
พุทธศักราช 2521	38
การวิเคราะห์เนื้อหา	38
การวิเคราะห์หลักสูตร	42

บทที่ ๔

หน้า

ประเภทของเนื้อหา	45
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี	48
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีวิเคราะห์หนังสือและหลักสูตร ...	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
แหล่งข้อมูล	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
การเตรียมการและสร้างเครื่องมือ	66
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	71
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	113
บรรณานุกรม	125
ภาคผนวก	136
ประวัติผู้เขียน	165

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาในหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ...	73
2	ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาในคู่มือครู และแผนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	78
3	ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่วิเคราะห์จากเนื้อหาในคู่มือครู และแผนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	82
4	สรุปลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่ปรากฏในหลักสูตร คู่มือครู และแผนการสอน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2	86
5	ลำดับความดีของลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่วิเคราะห์จาก เนื้อหาในเอกสารหลักสูตร	87
6	แสดงการจัดลำดับของลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่วิเคราะห์ จากเนื้อหาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 คู่มือครู และแผนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-2	92
7	แสดงจำนวนประเภทเนื้อหาสาระ ที่บ่งบอกลักษณะความเป็น พลเมืองดี ซึ่งวิเคราะห์จากเนื้อหาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2	96
8	แสดงจำนวนประเภทเนื้อหาสาระ ที่บ่งบอกลักษณะความเป็น พลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาในคู่มือครู และแผนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	98
9	แสดงจำนวนประเภทเนื้อหาสาระที่บ่งบอกลักษณะความเป็น พลเมืองดี ซึ่งวิเคราะห์จากเนื้อหาในคู่มือครู และแผนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

10	แสดงจำนวนประเภทเนื้อหาสาระ ที่บ่งบอกลักษณะความเป็น
พลเมืองดี ซึ่งวิเคราะห์จากเนื้อหาในเอกสารหลักสูตร
ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 251 ระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1-2	102
11	แสดงลักษณะความเป็นพลเมืองดี จำแนกตามลักษณะพฤติกรรม
ที่พึงมี ซึ่งวิเคราะห์จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 คู่มือครู และแผนการสอน
ทุกกลุ่มประสบการณ์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2	103
12	แสดงประเภทของพฤติกรรมที่พึงมีของลักษณะความเป็น
พลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากหลักสูตร คู่มือครู และแผนการสอน
ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์	109

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย